

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1980 — Anv XXXVIII

BARCELONA 7 DE DESEMBRE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

DESPRÉS DEL VIATGE

—No s'escarrassi, marqués, que ha quedat a l'altura
d'una «sabatilla».

NECROFAGIA

NS han dit ianquis, anglesos d'Espanya, grecs, fenicis i jueus, però en aquestes classificacions ha mancat una que fóra tal volta de les més precises: la d'egipcis. Els bons faraònics havien fet dels morts religió, filosofia, arts i oficis. Se pensava i se vivia dels difunts, tant, que encara dominen la terra les piràmides, els darrers panteons egipcis. Així nosaltres, temps a venir, no deixarem de la gran urb més que un gran monument funerari, la Sagrada Família.

Perquè el temple, encara no aixecat i ja en runes, té ja un destí funerari, una missió de piràmide, i serà atracció de morts com ho ha estat de forasters. En la Sagrada Família se podran enterrar aquelles famílies que concedeixin un fort estipendi per la vanitat de tenir per panteó la cripta de la gran església inacabada. Amb aquesta contribució imposada als morts dels rics, En Gaudí podrà anar fent la seva obra, que viurà dels morts com els periodistes, els capellans, els accionistes de les Pompes Fúnebres, els cotxers, els cerers, els marbristes i les viudes. No és que pateixi amb això la gloria del nostre Gaudí, però, a dir veritat, agafarà un aire de l'escultor del *Tenorio*. A hores d'ara deu dir—en català, naturalment, perquè ell no s'ha rebaixat mai a parlar en castellà—les paraules famoses: «Magnífica és, en veritat, la idea del panteó!»

Pels morts perdura la església, pels morts viuen els nostres diaris i pels morts la Sagrada Família tindrà un temple. Lo que no ha pogut la fè, ho aconseguirà la vanitat. Lo que no ha pogut néixer dels confessionaris i les testamentàries, creixerà com un xiprer entremig les fosses. I així haurem tornat als temps migevals en que les grans famílies posseïen cripta propia. Els enterraments tindran una categoria més: de tercera, de segona, de primera i de Sagrada Família.

Se dirà que això és un simulat retorn al feudalisme, però nosaltres trobem que els enterraments a la Sagrada Família eren una cosa fatal. Qui té una fortuna excepcional i s'ha fet una casa estrafalaria al Passeig de Gràcia i disposa d'un 120 H. P. i quan se mor publica en tots els diaris l'esquela màxima ¿no és just i congruent sigui enterrat fora del cementiri comú, en una església feta precisament per En Gaudí? La Sagrada Família és el

complement de la primera plana de *La Vanguardia*. En Godó és el Joan Baptista d'En Gaudí i el palau del carrer de Pelai el presentiment de la cripta del Camp de l'Arpa.

Naturalment que els periodistes radicals al·legaran les rancies raons de les lleis de sanitat, de la secularització de cementiris, de la higiene ciutadana, dels temples que no han d'ésser més que llocs d'oració, de meditació i de penediment, sense altres sepulcres que el del Crist i el dels Sants, però els clericals necròfags al·legaran la necessitat. O això, o viure dels morts, o la Sagrada Família permanence per a sempre més inacabada. Es una raó i és de suposar que aconseguiran els seus propòsits, sobre tot si cedeixen un tant per cent dels sepelís a benefici de l'Associació de la Premsa.

Però els radicals haurien d'aprofitar aquesta ocasió per a acabar la Casa del Poble, convertint-la en cementiri civil. Es una idea que segurament aprofitarà el senyor Lerroux. En els sòtans de la Casa del Poble s'obriran uns nixos tarifats per als correligionaris que vulguin reposar al costat dels seus correligionaris, escoltant des de la tomba la paraula sempre aimada del quefe.

Que's facin els enterraments a la Sagrada Família per a que pugui ésser acabada, però que's facin també en la Casa del Poble per a que puguin tirar endavant les obres. Que's reparteixin els morts com s'han repartit els vius...

PARADOX

Il pleut.....

Plou. No pas com al Nord una pluja fina, com si els núvols fossin uns pulveritzadors, sinó una pluja implacable, de terra tropical. La gent marxa depressa sota els paraigües. Algún que altre desventurat s'aixopluga per les portes.

Però pel mig de la plaça de Catalunya avença un home amb arrogant estoïcisme. No porta paraigües, ni impermeable, ni cosa alguna que pugui evitar la mullena, emperò marxa orgullosament com si anés sota el cel més blau de la terra. Talment Cyrano de Bergerac desafiant al cel. I ho semblava En Cyrano de Bergerac. Els ulls de visionari, el nas gros, les barbes apostòliques, el capell bohemi i el braç allargant-se sempre amb un gest tribunici. Era En Jaume Brossa, ben digne de nomenar-se Cyrano.

Al seu costat anava un xicot petit, gairebé invisible. Parlava en francès.

—Vous ne croyez—deia En Brossa—que c'est plus embêtant que le pluie, le parapluie?

I anava caient la pluja. Com en el vers de Verlaine—que prometem no tornar a citar—plovía en la vila i en els cors, però per a En Brossa no plovía. Ell estava per

NO VA MAS!

— Que estamos perduts, dice?... Y por qué?

— Perquè ara jugaràn a la rifa de Madrid, i adéu propines!...

sobre de les veleitats de la naturalesa. Per a ell sempre feia sol, i no era qüestió de que la seva voluntat lírica defallís sota uns núvols.

El bon diputat

El dimarts se va rebre la notícia de que el director de *El telegrama del Riff*, el capità Lovera, havia enviat els seus padrins an En Marcelí Domingo. Entre cent oficials atacats per En Domingo, un o altre havia d'enviar padrins.

Els amics de l'únic diputat republicà han tingut un moment d'inquietut. Què farà En Marcelí Domingo? Se desafiàrà? Se declararà antiduelista?

En Domingo és capaç de desafiar-se. Es valent i ademés, lo que constituirà una verdadera sorpresa, tira al sabre, tira a la pistola i, naturalment, tira bé. Sobre tot a pistola. En els seus articles del Marroc, no li ha fallat ni una vegada la diana. El director de *El telegrama del Riff* s'ha sentit ferit a mil cinccents quilòmetres de distancia per En Domingo!

El bon francòfil

Recordem al francòfil optimista, descrit en una de nostres cròniques, que al saber la presa d'Anvers, respongué immutable: «Bé, i què? què en faràn d'Anvers?» En les nostres admiracions ja no té primacia. Hi ha qui té més fè i més rencunia que ell encara. I més definitives frases francòfiles.

En Rossell és un dels nostres joves més intel·ligents i més originals, professor en l'Escola d'Agricultura. Sabia l'alemany admirablement i és de suposar que admiraria, abans de la guerra, la ciencia alemanya. Però En Rossell, ànima noble, davant la guerra volguda per Alemanya i les abominacions comeses pels alemanys, sent nàixer en ell l'enemic implacable per tot lo germànic.

Per a pintar-nos el seu francofilisme ens deia l'altre dia:

— Recordeu que jo sabia l'alemany? Doncs ja no el sé.

Però En Rossell hauria de recordar-se'n de l'alemany i fer lo que un amic nostre: interrogar als germanòfils en alemany i com no l'entenen, despedir-se dient-los-hi:

— *Sie sind ein Esel.*

Es a dir: «Vostè és un burro.»

I acabar dient:

— Per a insultar impunement a un germanòfil no hi ha com fer-ho en alemany.

D'En Peius

En Peius ha venut unes magnífiques antigues pistoles militars an En J. M. Jordà. Com que se portaven a la cintura dues pistoles, En Jordà diu:

— Quina llàstima que no tingui l'altre!

I En Peius respòn, displicent:

— Es que aquesta era d'un abanderat que no'n portava més que una.

Figuretes de pessebre

Ja les tornem a tenir aquí, La Puríssima, Santa Llúcia, Sant Tomàs; els escriptors montaran els seus tenderols i les criatures i els grans anirem a comprar i admirar els bèsns i els porcs i els conills de fira.

A mi m'agraden molt els porcs tots negres amb el morro lluent i quatre claus per potes; també m'agraden els galls amb cua de ploma veritable, i els capellans amb un paraigües vermell. Faltaria a la veritat emperò, si negués les meves grans simpaties envers l'home que caga. Aquest és la meva delícia, la meva i la dels que son infants per la edat, com altres ho són pel cor.

Parlem, si voleu, dels ànecs que nedaràn sobre vidre, de la vaca i el bacó (que deia un noi); dels galls d'indi, dels bèsns amb potes igual que el porc; de la cabreta i del conill que sempre s'està clapant sense deixar passar ni un alè d'aire per sota el ventre.

A part les besties, anem als pastors que porten ses ofrenes al bon Jesuset. Un va carregat amb un pa de nou lliures, l'altre porta un xai, l'altre una gallina, tots vesteixen com personatges de la Passió. I aquell que menja farinetes, i els que boca-badats s'escolten l'àngel qu'els hi anuncia la gran nova?

Després la dòna que renta, la que va a cercar aigua, la que va carregada com una mula amb el gran feix de llenya.

I els Reis, don Melcior, don Gaspar i don Baltasar, cavallers en sos corcers de l'Arabia, seguits d'esclaus i camells? I les cinc figures del naixement: la mula, el bou, Sant Josep, la Verge i el Niño al mig.

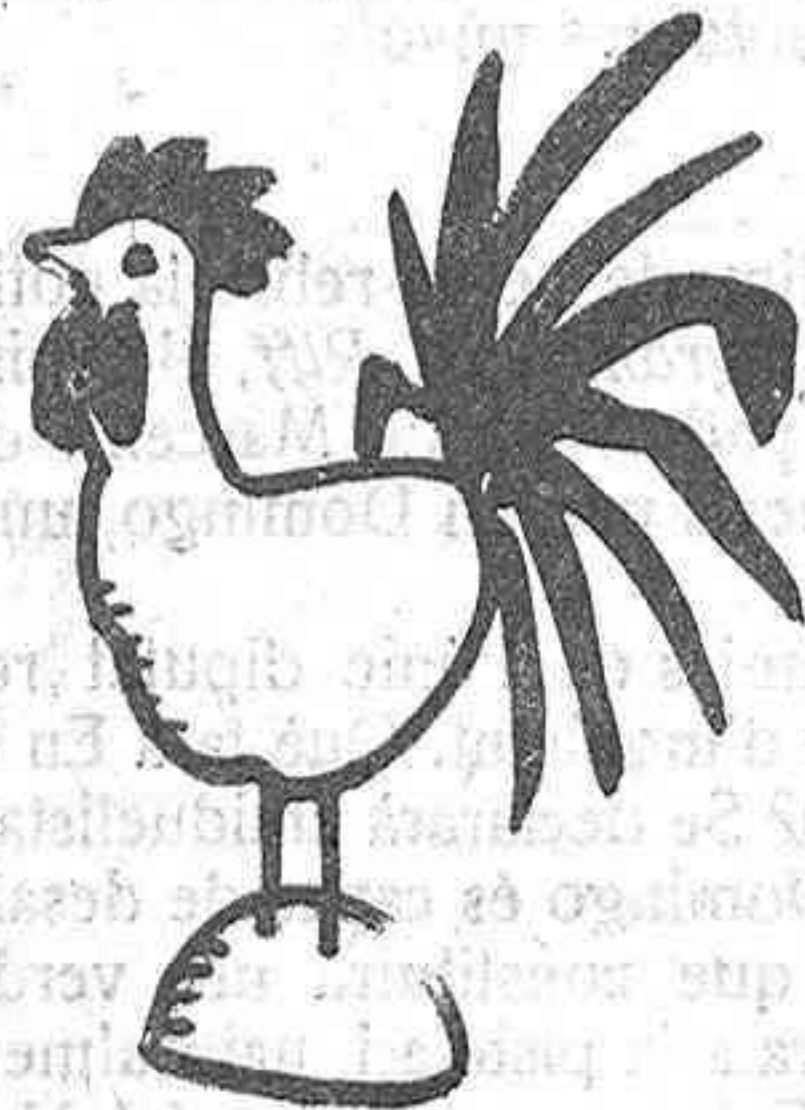
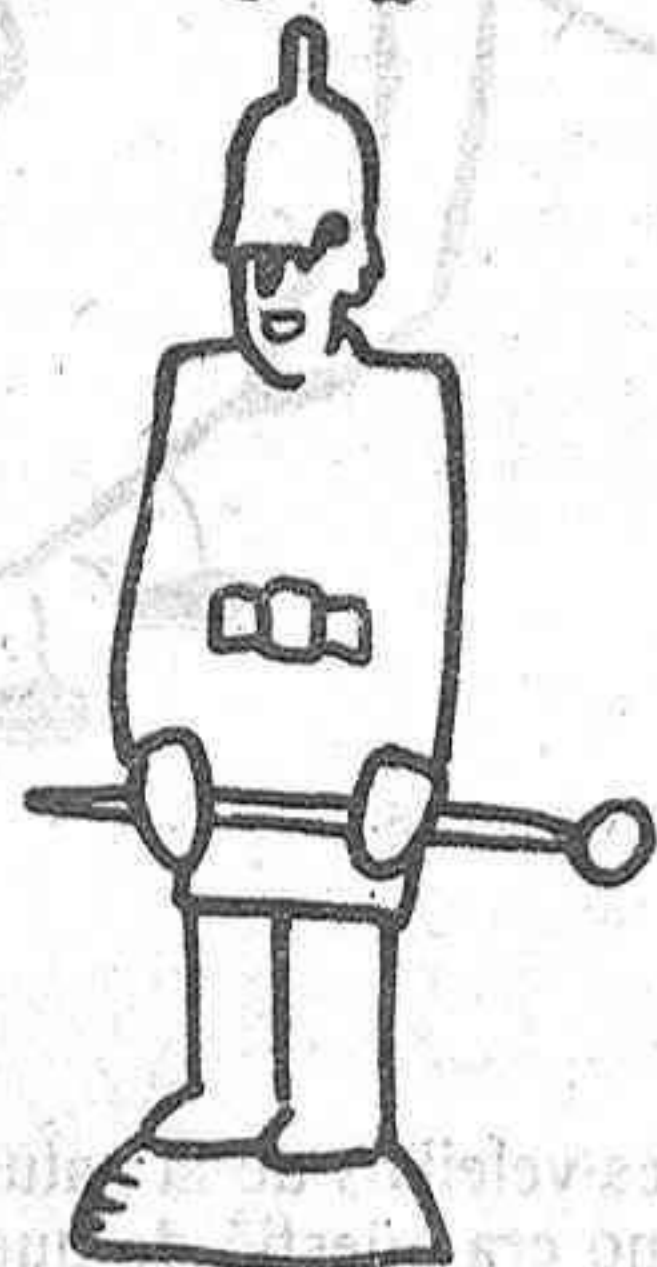
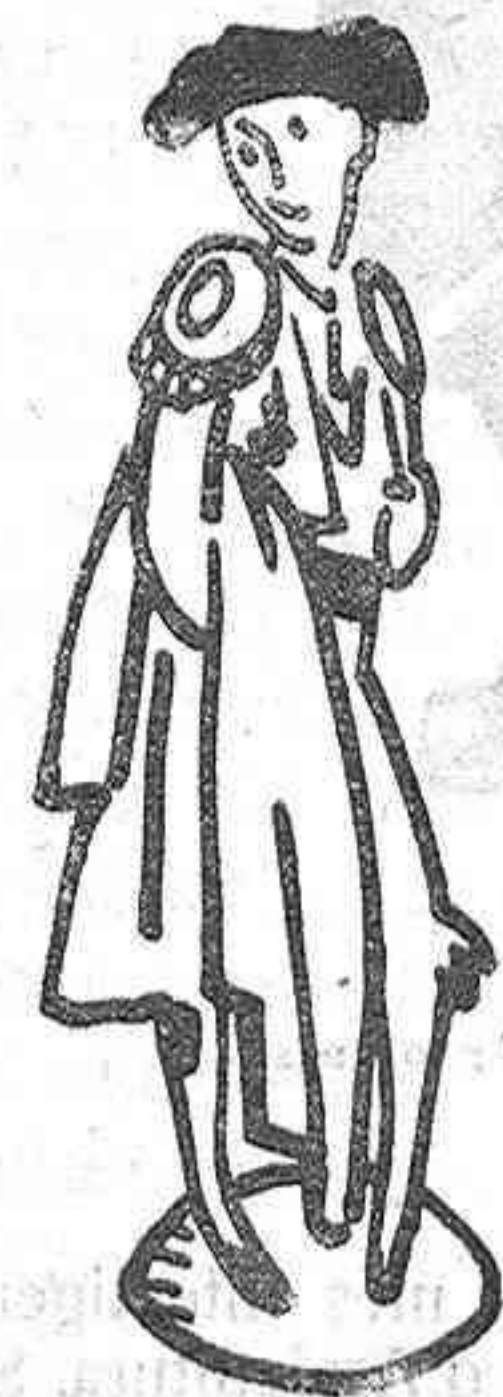
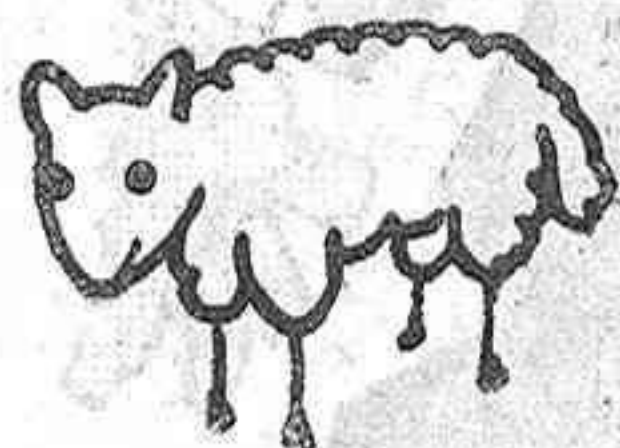
Tot admirable, no hi ha res com un pessebre, sobre tot si s'hi col·loquen cases de cartró a les que fan ombra uns arbres fantàstics construïts amb branques d'arbós que encantes de cireres han produït unes pomes grosses com la casa.

Lo que hi ha és que ara amb això de l'avenç, la gent ja no's contenta amb els pastorets d'abans, i vol que a l'adoració hi anem tothom; que l'avís de l'àngel, sigui oït per tots, i així aquest any no faltará el caçador amb escopeta de plom, ni el senyor Esteve vestit com el Dijous Sant i per primera vegada empendrán el camí de Bethlem En Rafel i En Josep Galls i el Belmonte i el Pastor.

Nosaltres per ferlos-hi el camí més lleuger anirem a cercar molsa a la muntanya o a la Plaça del Pi (inefable Plaça del Pi de la vigília de Nadal!) ara qui patirà serà el bou que al veure'ls arribar no sabrà on amagar-se.

Ah! els brindis que dedicarán al qui neix i mor cada any *Brindo por tu gracia, por la de tu mare y por la desgracia de San Jozé, er carpintero.*

I així!

Del Jardí dels humoristes

LA NOVA DEESA

No t'espantis, oh Bellesal..

No fugis, oh Virtut!..

No et desmaiis, oh Moral, que si aquesta nova Deesa ha sigut fins avui la tralla que us esporuguia, des de ara, ja no és més que una germana vostra, que radiant ve a mostrar el seu imperi, per a que tot-hom l'admiri i la veneri.

Les imatges més austeres, la Filosofia, la Realitat i el plat simbòlic de les mongetes encarides, l'aixequen damunt les seves espatlles i engalanant-la amb tots els joiells que bé li escauen, amb gest altiu, la proclamen la Deesa dels nostres dies...

Aquesta Deesa, anomenant-la amb tota la cruesa que el seu nom desvergonyat es porta, no és altra que la Pocavergonya.

Nosaltres, amics de realitats i d'imatges austeres, nosaltres, que sempre anem endavant amb el front enlaire i els cabells enrera, creiem que pot-ser no seria desacert rendir-li la branca d'olivera del homenatge...

Es clar que els moralistes de bona fè—ja comencem a dubtar que n'hi hagin—trobaràn que això és el més atrevit sarcasme, però quan a la Pocavergonya se l'hagi estudiada profundament, i se l'hagi polida i refinada, veurem en ella tanta grandesa i tanta aristocràcia, que no hi haurà negociant o botiguer que no digui: Quin despreocupament més simpàtic!.. Quina franquesa més atractiva!.. Quina diplomàcia més diplomàtica! etc.

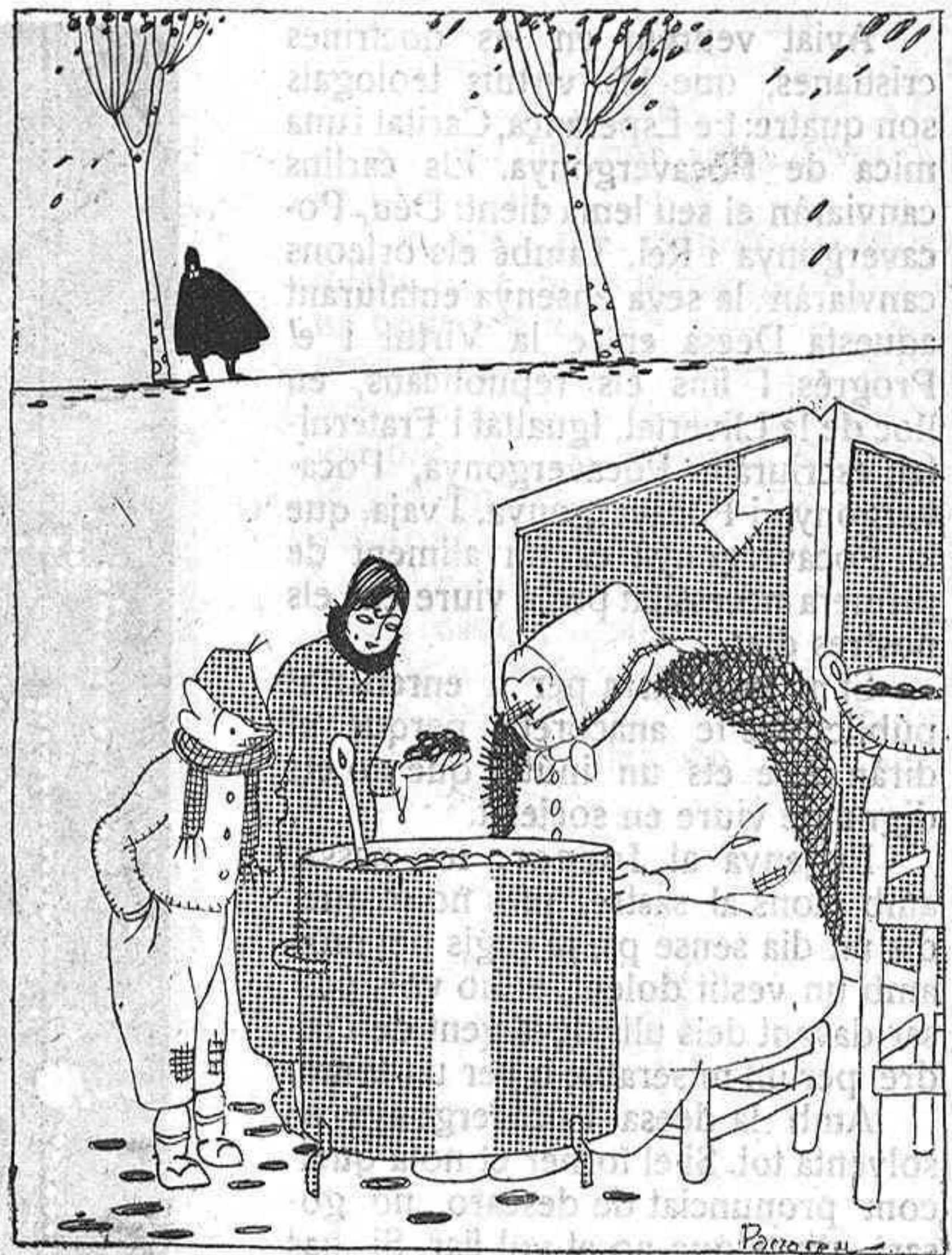
I tindran raó, perquè la Pocavergonya no serà una Pocavergonya per naturalesa ni per mal instint, sinó una Pocavergonya circumstancial, de desengany, d'estudi o de necessitat...

Es diu que'n els temps prehistòrics els homes eren espatlluts i tímids. Ara els homes som anèmics i hem de ésser poquesvergonyes per obligació... Ja que la paradoxa existeix, que sigui complerta.

En aquells temps tot eren boscatges, aurores i cap-vespres, i l'home, per atleta que fos, se sentia cohibit davant l'espectacle grandios de la Natura; però ara els boscatges s'han tornat cases de cinc pisos; a les aurores no hi ha qui les vegi, perquè molt abans de que treguin el nas per les fites de l'horitzó, la major part dels mortals ja estan tancats a dintre d'una fàbrica on comencen a arrancar penosament els primers cèntims d'un jornal de tres pessetes. Els cap-vespres han perdut el cap; la llum elèctrica no està per colors ni per poesia, i a la que's fa fosc, ja la teniu orgullosament resplendent, com si digués: «Continueu, mortals, que la llum no manca.» I l'home que comença a treballar quan és fosc i plega quan és nit, se sen cansat, abatut i maleit, i com que l'indignació que li rosega crònicament l'ànima, no el deixa sentir-se petit ni té temps per a cohibir-se, sense donar-se'n compte es va tornant un pocavergonya d'avorrit, que Déu n'hi dó.

En aquells temps cantaven l'himne de la Vida. En els nostres rondinem enroguellats el «Dies Iræ».

Ademés l'ambició menja tant i adquireix tals proporcions, que fa estragos, i per viure o per viure amb ella, no ens queda altre recurs que la providencial Pocavergonya. Ja tothom ho comença a entendre aixís; ja els regidors, els governants i explotadors comencen a festejar-la al aire lliure.

ULLS QUE NO VEUEN, COR QUE NO DOL

- Quantes ne dona de corcades, per cinc cèntims?
- Perquè les hi vols de corcades?
- Per menjar-me-les a les fosques.

CHARLOTADES BARCELONINES

- Que m'en diu senyora d'aquests frets tan horrosos.
- Miri que jo ja he decidit posar-me sombrero d'hivern per abrigar-me un xic mes.

Aviat veurem en les doctrines cristianes, que les virtuts teologals son quatre: Fe Esperança, Caritat i una mica de Pocavergonya. Els carlins canviaran el seu lema dient: Déu, Pocavergonya i Rei. També els orfeons canviaran la seva ensenya entafurant aquesta Deesa entre la Virtut i el Progrés. I fins els republicans, en lloc de la Llibertat, Igualtat i Fraternitat; escriuràn: Pocavergonya, Pocavergonya i Pocavergonya. I vaja, que la Pocavergonya és un aliment de primera necessitat per a viure en els nostres dies.

Si no tens barra per a enredar al públic, fes-te anacoreta, perquè et diràn que ets un inútil, que no ets digne de viure en societat.

Enganya al forner, fes passar amb raons al sastre, mes no et quedis un dia sense pa, ni vagis pel món amb un vestit dolent, si no vols passar davant dels ulls de la gent de l'ordre, per un miserable o per un tonto.

Amb la deesa Pocavergonya se solventa tot. Si el forner et nota quelcom pronunciat de descaró, no gosarà dir-te que no et vol fiar. Si has agafat al sastre pel teu compte amb una mica de despreocupació, veuràs com té recança de presentar-te el seu, perquè com et troba i et veu ben vestit amb el seu vestit, té por de ofendre't si et demana els quartos, i passa de llarg... si no és més despreocupat que tu...

Aixeca la camisa a la multitud i veuràs com aquesta et mira embadalida i confessa que ets un viu molt digne d'anar en candidatura. I finalment pensa que lo que tu no facis per vergonya, ho faràn els altres quan menys t'en adonguis; perquè en aquests temps que correm, no tens més que passar la mirada pel teu entorn i acabaràs per aixecar els ulls al cel exclamant: ¡Oh, gran Pocavergonya, envieu-me una dosi de desvergonyiment per a passar el dia, perquè no em caigui la cara de vergonya abans del vespre. Amén.

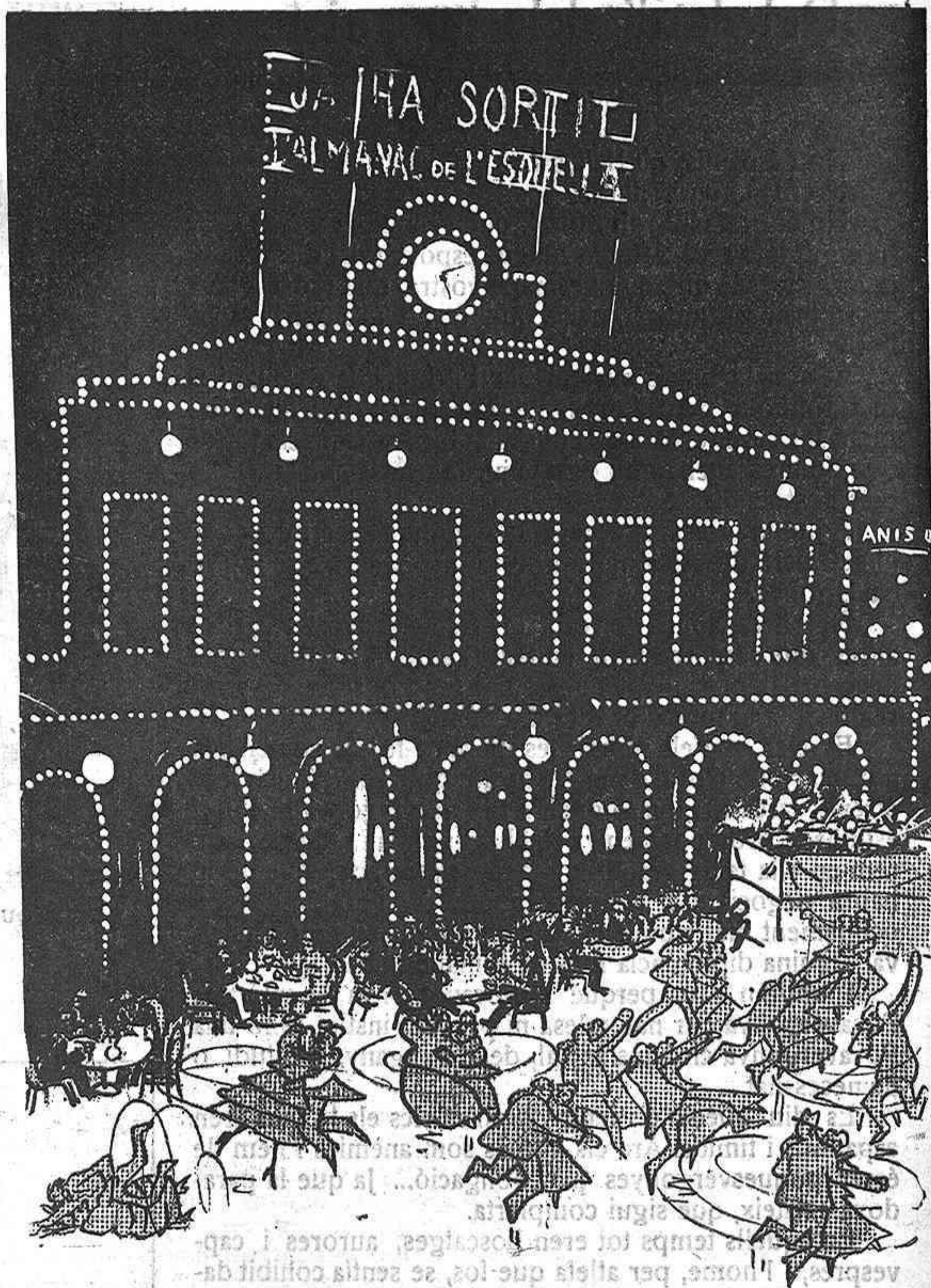
SÒCRASTI

Els nous ramblejadors

A tots ens ha remullat les sabates o les botines o la campana dels pantalons el primer d'ells.

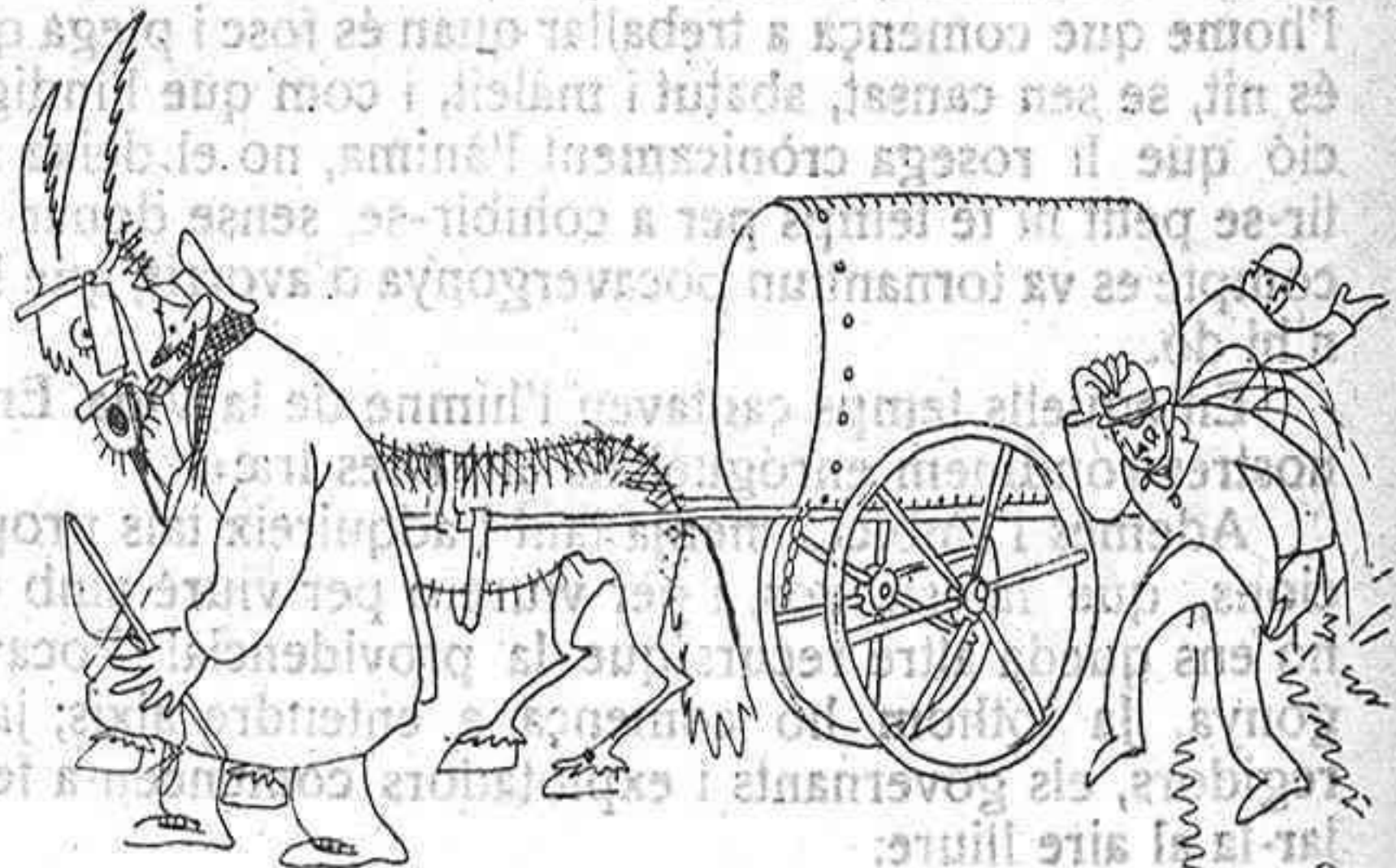
Se tracta del burret que, arrocegant la bóta de regar, la quasi agonitzant empresa de llimpiesa fa passejar per les Rambles.

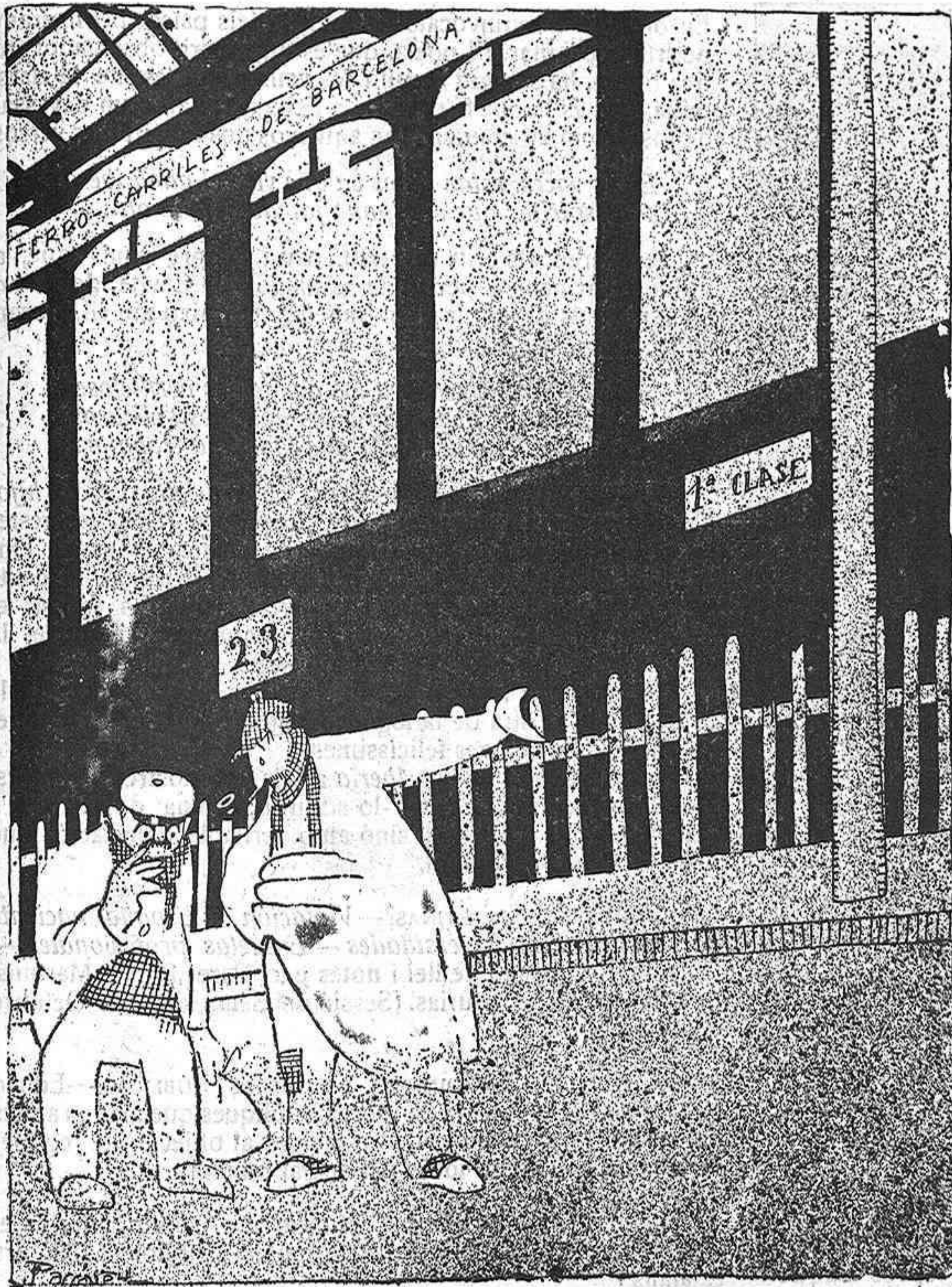

LA FESTA MAJOR DE CANTALLOPS

Il·luminació del casino

Es pelut, és blanc i trepitja amb cura per a no espatllar el paviment. En Ramón R. Jiménez veuria en ell un germà del seu *Platero*. Els barcelonins sols podem fer una cosa i és cantar:

EL CARRIL NOU

—Apà, no hi vols pujar?
—Me'n dono vergonya!

«Jo tinc un burret molt maco, que de tan maco que n'és si el compressin, no voldria donar-lo per cap diner.»

Ah! burret humil, d'ulls llagimejants, que arrocegues un carro pixaner, si jo fós regidor, et faria reconèixer com a empleat municipal i aixís tindries la vellesa assegurada. Pitjor que tu, molt pitjor, feien la tasca del regar aquells fulanos que amb el davantal de cuir i una regadora inacabable, mullaven a tort i a dret, sense respectar clergues, ni seglars, ni militars.

Un altre nou ramblaire és el conductor del burret. Aquest sí que no sé perquè serveix. Però fa cara de bon home. Es baix, grassó, més que grassó, és panxut. Potser ha agafat la brida de l'ase i s'ha començat a passejar Rambla amunt i Rambla avall per a rebaixar-se.

El certus és que sembla com si En *Sancho Panza*, després de la mort del seu senyor, i nostre, s'hagués llogat ell i ruc, a la Companyia de Llimpiesa.

Un tercer nou ramblista és aquest fulano que mandrosament empeny un carretó que sosté un cove i amb unes pinces recull papers i fulles. Ara no deixen repartir prospectes, les fulles se les emporta el vent o les escombres i l'home del carretó s'avorriria molt si de tant en tant el burret no deixés caure una boleta de femta rossa, daurada, que ell recolleix amb la mateixa unció que En Llibre o En Serra agafen d'una plata una iema de dàtil, de coco o d'aquelles amb confitura.

No lo entiende!

Figureu-vos que'l Saló de Cent fos una plaça. Figureu-vos que presidís el senyor Rius i Rius. Imagineu-vos que el públic fossin els regidors. Ja està?

Perfectament. Doncs tot el públic, regionalistes, radicals, carlins, lliberals, criden a la una:

—No lo entiende! No lo entiende!

I no criden [burro! por el lladre], perquè son gent de modos i no *aficionados*.

I ho cridarien perquè saben perfectament que *si lo entiende*, que ha anat a San Sebastià i a Madrid a jugar a un jòc que no és gens nèt, a transformar la vida política de Barcelona i per conseqüència la de Catalunya, en la de Aragó baix En Camo i En Paraíso, en la de Guadalajara baix el comte de Romanones.

Creu per aquí, creu per allà, aquest marquès, l'altre baró. Ja tenim nostres les forces vives de Catalunya. I ara a obligar als treballadors a votar amb nosaltres; i ara a cercar pinxos per a els dies d'eleccions; i ara a tornar als temps monàrquics d'En Planas i Casals i en Comas i Masferrer.

Vostè es pensa, don Manuel Rius i Rius, que ningú se'n ha cregut res de tot el seu discurs?

Te conec, herbeta, que't dius marduix.

Han jugat brut vostè i En Salvatella i En Nougués i En Rodés. Però els hi hem vist la trampa. Creien que amb quatre creus i quatre títols de *noblesa* repartits a uns presidents, farien callar la protesta de tot Catalunya. I cà!

ELS NOSTRES CARICATURISTES

Lluís Bagaria

Plegui el ram senyor batlle, ha fracassat com a polític i com administrador. Plegui sobre tot després d'aquell solt de *La Vanguardia*.

Abans, de totes maneres, digui'ns qui és l'indicat per En Dato per a tornar en el poder a Barcelona.

IBERIA—POEMA DE LO QUE PUDO ACONTECER Y NO ACAECIÓ, per Ignasi Socias Aldape.—L'important casa editorial «Renacimiento», de Madrid, s'ha honorat ella mateixa publicant aqueix llibre del senyor Socias, un dels poetes joves que porten més empenta genial i més frisança renovelladora per a salvar a Espanya del seu ensopiment. Per quelcom el bardo, dirigint-se a la caterva de petits Clodoaldos, diu així:

... y vosotros, los hidalgos de la toledana espada,
mantendréis siempre sus fueros y los vuestros del honor

En estrofes vibrants, cisellades pulquèrrimament, ens canta l'autor les excel·lències de la pau armada, pau feconda, generatriu de tota mena de virtuts i d'avenços morals i materials. Enamorat de l'estricta neutralitat, tota la seva obra resulta, més que un himne a la seva estimada patria, una lliçó a

Europa que els equivocats diplomates dels països bel·ligerants podrien aprofitar. El poeta, que és un esperit observador refinadíssim, ha sapigut recullir les veus pacifistes de la classe mitja, que és la que fa més pes a Espanya, i amb un devassall de inspiració les condensa en aqueixos dos admirables versos:

*Estas voces, estos tonos en que vive el alma ibera,
son espíritus que el órgano jamás dejaba oír...*

Se refereix als crits de «pau, pau i sempre pau!» que, al últim, escarmentats per lo de Santiago i de Cavite, donen ara els espanyols davant la gran tragedia. Per això diu ell, glosant aqueixa obsessió nacional:

*Es la vida que renueva los ambientes perniciosos,
es la paz que pone veto a los hombres belicosos,
es la voz del alma ibera que concita a trabajar.*

Això si, la pau que ell demana, com a bon bardo hidalgo, es una pau, no com la de Grecia després de les gestes de En Sarrail, sinó una pau com la de Bèlgica abans de l'invasió germànica; una pau digna i honrada; per això la canta amb l'espasa al cinte, disposat a convertir, si el cas arriba, el castell de Figueres en una nova Lieja i a donar, si convé, la darrera gota de sang i la darrera pesseta.

Els deu cants de que consta el poema, cada un dels quals és una bella mostra de la fogosa imaginació del jove cantaire, estan plens de imatges felicíssimes.

Recomanem el poema *Iberia* a tots els nostres llegidors. No se'n penediràn de haver-lo adquirit; és una obreta que's llegeix, no sols amb gust, sinó amb veritable delectació, que diria en Durán i Ventosa.

¿QUIJOTES O CELESTINAS?—*Viólación de España naciente por Institutos— Universidades— Escuelas profesionales.*— Discurs, proposició de llei i notes per Pere Pidal, Marquès de Villaviciosa de Asturias. (Sessió del Senat, dia 2 de Octubre de 1916).

EL PLAN EXTRAORDINARIO DE OBRAS PÚBLICAS.—Edició extraoficial del Projecte de Obres Publiques que alguns amics del senyor Gasset han volgut estampar al objecte de cooperar a la difusió de les idees del actual ministre.

POESIES, per Joan Pons i Massaveu.—Contingudes en el fascicle número 188 de «Lectura Popular» (Biblioteca d'autors catalans.)

MALEFICIO.—Una interessant noveleta que porta la firma de Julian Fernández Piñero. La publica «Los Contemporáneos».

SEPT SCIENCIES

EL SERVEI DEL GUARDIA URBÀ

Una de les coses més còmiques que a tot-hora es veuen en la dolça Barcelona és la serietat amb que interpreta el càrrec el nostre guardia urbà, aqueix home vestit amb una levita que hauria d'ésser vermella i acompanyat d'un bastó que's tindria de fer respectar. Allò no és càrrec ni empleu ni ofici; allò és un sacerdoti que vol tanta o més vocació que l'ésser missioner dels somalis o germana de la caritat de qualsevol hospital de sang. I el bon guardia urbà, el que és veritablement sacerdot del cuerpo, ne té tanta de vocació, hi va tant a la caça del servei públic que

LA PREGARIA DE LA LLETJA

—Santa Llúcia beneïta!... Fés que algún cego amb
quartos s'encapritxi de mi!...

se li té encomanat, que no busca sinó ocasions per a sacrificar-se en bé del ciutadà.

N'havem conegut molts de guardies urbans dels que fan mèrits: des de aquell que fraternitza constantment amb l'home-anunci fent la copa tots dos a «Canaletes», fins a aquell altre que en una taula de la Rambla de les Flors vèn botons de camisa, gomes i «boquilles», quan l'amo de l'establiment ha tingut d'anar-se'n a ses necessitats.

Però cap d'aquests, per molt servicials que's mostrin, és el nostre guardia urbà; ni aquests ni aquells que pels voltants dels mercats saben empaitar a les venedores ambulants amb aquell brillo i aquella sonrisita; ni aquells que, per a donar exemple, salten d'un tramvia en marxa per la plataforma del davant; ni aquells que fumen callquenys i escupen al mig del passeig; ni els que us entrebanquen el pas; ni els que us molesten l'orella amb paraules renyides amb l'urbanitat i amb la Lliga del Bon Mot.

El nostre guardia urbà, el sacerdot dels guardies urbans, és un altre: és un de menut, polid, com una figureta de Sévres, ben raspallat i ben educat, que sab dur cosmètic al bigoti i que acostuma a posar-se al carrer de Fernando, cantonada a la Rambla, davant de can Llibre.

Una tarde (nosaltres ho vàrem veure i ho vàrem sentir) se li apropà una bona dòna que feia cara de forastera.

—Dispens'm la pregunta—va dir-li.—¿Sabria indicar-me on cau la Rambla del Mig?

L'urbà va rumiar una estona:

—La Rambla del Mig?... La Rambla del Mig?... Me sembla que no pot ésser gaire lluny d'aquí, però esperis, que aviat ho sabrem.

Obri la cartera, tragué una guia-manual «del perfecto urbano», fullejà, fullejà, i, després de resseguir varles planes amb el dit i amb la mirada, digué:

—No hi és; no, senyora. La Rambla del Mig no existeix.

—Es que a mi m'havien dit que era aquesta.

—Aquesta és la de Caputxins, senyora; ara... que si en diuen la del Mig... pot-ser sí que serà aquesta.

La pobre dòna se'n anà no gaire convençuda, després de donar les gracies. I el bon urbà tornà la gula a la cartera, donant un sospir de satisfacció.

Quan al cap d'uns dies llegirem al diari que «la guardia urbana habia prestado en un mes 1,217 servicios»; no vàrem poguer estar-nos d'exclamar:

—Dèu de Déu!... Un d'aquests 1,217 serveis devia ésser aquell.

XARAU

Apart de que *El Verdugo de Sevilla* ha anat triomfant a «Romea» —més val aixís— i estenent-se a altres teatres, no hi ha en la setmana que ens toca examinar quasi cap novetat.

Al teatre passen aquests fenòmens curiosos. Un temps hi ha que tot són estrenes i renovació; després no passa una ànima.

Bé és veritat que quan els llegidors passin els ulls per aquestes ratlles, en Morano haurà estrenat dugues obres en un mateix dia: *En el teléfono* i *La última lección de Pierrot*.

La primera ja fou representada, fa temps, per En Zacconi, però ni d'aquesta ni de la d'En Claretie volem dir-ne res encara, fins que les hàurem vist interpretades per En Morano.

Aquest, que definitivament està realitzant una brillantíssima campanya, ha obtingut un nou i sorollós èxit amb la interpretació de *El Abuelo*. La tasca d'aquest gran actor està agotant a la crítica perquè va més enllà de la crítica. Se necessita per a parlar d'ell una elevació i un espai de que no s'acostuma a disposar en la premsa per a parlar d'aquestes coses.

Es molt curiós constatar com sota de la seva sobria naturalitat realista, una daurada flama, lírica i romàntica abranda l'incendi de son art portentós. En Morano és, més que altres actors espanyols, un home d'estudi que fa l'efecte d'un inspirat. Tal és la mateixa condició artística d'En Zacconi. Tal és, des del punt de vista de gran part de la crítica mundial—malgrat no contar-s'hi el senyor Pérez de Ayala—la veritable raó i naturalesa de l'art de l'interpretació escènica.

En lo que respecta a l'opinió pública, cal solament compulsar les moltes i grans admiracions que En Morano compta entre nosaltres, per a tenir-ne una idea. Quedem, doncs, que amb *El Abuelo* en Morano pot apuntar-se'n una altra.

Al teatre «Nuevo» també han tingut aconeteixement, perdicat sols per l'abús d'un reclam exagerat, ridícol i quimèric. Això és l'únic defecte que ha tingut l'estrena de l'opereta *L'Archiduquesa* on el llibre d'En Noguera Oller, home capaç de més altes i positives empreses, ha donat al músic Alfonso Vila—una esperança, només, per ara—grans situacions on poguer lluir la seva tècnica i la seva inspiració. Aquella ha sobressortit i la musica molt ben orquestrada, és una mica gris en lo que a pensament, imaginació i sentiment es refereix.

Ja sé que hi ha qui pensa que més aviat són perjudicials i inoportunes aqueixes temporadetes de teatre català isolades i voluntarioses que es fan de quan en quan en alguns teatres. Però jo no em resisteixo a elogiar la bona voluntat, l'esforç meritíssim, la cura i amor que signifiquen aquestes temporades catalanes que com la del «Centre de Dependents» i del «Teatre Principal» de Gracia, tenen lloc actualment i que sí, per altre cosa no, serveixen per a que no ens oblidem de la necessitat que tenim d'enrobustir la nostra escena.

Vagin, doncs, per a elles els meus aplaudiments encoratjadors.

Vagin també al «Centre de Lectura» de Reus que, segons ens consta, en Pous i Pagès, amb un entusiasme, una bona fè, un amor admirables ha organitzat una temporada catalana que començarà desseguida. En ella s'estrenaran algunes obres, essent la primera una «tragedia domèstica» que amb el títol *Pares i fills* ha escrit el mateix Pous i Pagès. Prometem anar-hi i ocupar-nos merescudament d'aquesta estrena i de la temporada de teatre català organitzada pel «Centre de Lectura» de Reus, que amb ella haurà conquerit un nou llor als molts guanyats en sa tasca cultural.

FARFARELLO

—LICEO.—Cap novetat durant la present. Cops al *Barbero* i *Manon*, que han sigut, com deiem, dos grans èxits i esperem poguer parlar la setmana entrant de *La Walkyria* anunciada per a dijous. El públic acudeix nombrós al teatre.

—*El Tresor*, d'En Morató, i *Un pis a l'«Ensanche»*, d'En Feliu i Codina, foren les obres que es representaren en el «C. A. de D. del C. i de l'I.», amb motiu de la tercera vetllada de Teatre Català. La primera fou objecte d'una magistral interpretació per part de la senyoreta Mestres i els senyors Sirvent, Ballester i Bello; no passant els demés artistes dels límits de la discreció. La comèdia d'En Feliu i Codina, portada a terme per la senyora Riera i senyors Sirvent, Muñoz, Pellicer i Quintana, fou riguda i aplaudida per la concurrència. Per a l'abonament a la segona tanda de tres funcions anunciem: Diumenge vinent les comèdies *Sogra i Nora* d'En Pin i Soler, i *Viatge de bodes*, d'En Marxuac, i pels

dies 25 i 31 *Foc nou* i *Tot cor*; i *Sainet trist* i *L'ocasió fa el lladre*, respectivament. Creiem que, donada l'importància de les obres d'aqueixa tanda, assoliràn les seves representacions un falaguer èxit.

Heu's-aquí que allà on un menys se pensa, salta una llebra, i allà on el públic fut-bolista del nostre *Barcelona* espera un triomf, salta un *Espanya* i li esbotza la guitarra.

Es el cas que diumenge a la tarde hi havia una, com si diguessim sessió solemnia, en el camp del Club vermell. Jogaven els espanyistes i els barcelonistes el seu primer partit de Campionat (primera lliga). Els blau-granats anaren al camp no gaire segurs d'ells mateixos, però s'imposaren en la primera part mercès a un goal d'En Martínez (no obstant i el domini dels altres).

Però vingué la segona, i a la segona *el rei perdona*, més els espanyolistes no. Aleshores, començà el *clàssic* (?) joc brut del club roig. Els seus equipers se transformaren en una especie de *fieras corruptias*, i un d'ells, en Cruella, descalificat fa temps i que no tenen vergonya de presentar en el camp, com si fós un burro guit, pegà una cossa a n'En Brú que per poc me'l fa malbé.

Escàndol i crits d'indignació. Però el jutge senyor Palomera, que ens resultà bon xic *cafetera*, com si res. Amunt i crits. Una petita falta d'En Costa és castigada amb *penalty*, que en Prat fica dins. Vaja una gràcia!

Nou moviment de les hosts espanyistes que, veient que'l *referee* aquesta vegada està per ells, fan totes les bruticies que saben. Els barcelonistes es defensen, però sense ganes de fer el seu joc.

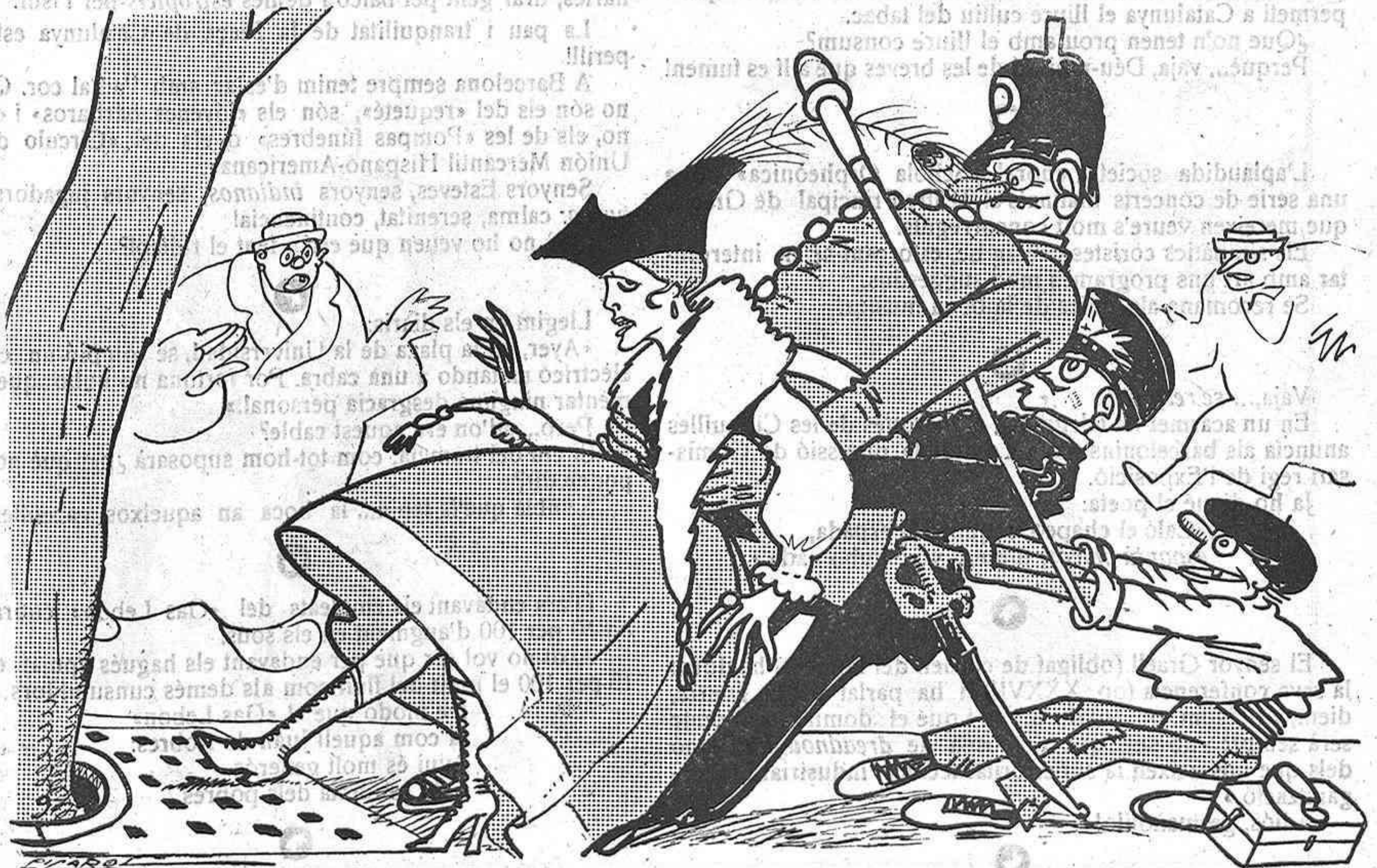
Una *melée* davant de la porta del *Barcelona* dona el segon goal a favor de l'*Espanya*, en mig d'una fosquetat que ni es veu qui l'ha entrat a la xarxa.

I amb aquest resultat tan poca-solta (perquè el partit mereixia ben bé un empat) s'acaba la sessió i desfilem tots plegats, contents els espanyistes, disgustats els barcelonistes. Fins a un altra!

En canvi l'*Español* i l'*Atlètic* de Sabadell jogaren el seu partit de campionat en el camp del primer amb una de crits cap al final, que feia fredat. I tot perquè an En López se li va ocórrer fer un goal poc abans d'acabar (sempre en fan un i no més, aquests). Amb aquest motiu an En Doménech el *rubiales* que feia d'àrbitre, per poc me'l linxen. Creguin's en *Ménech*, deixi's d'arbitratges i torni a la llotja de la premsa a fer xistos. Des d'allà és més fàcil criticar a tot-hom i més difícil pendre mal. Es un consell d'amic.

El partit, com poden suposar, no s'acabà; però comencen malament els *atlètics* de Sabadell, perquè amb l'escàndol que armaren resultà que'l partit el donaràn per vàlid amb el resultat de 1 a 0 a favor de l'*Español* i... no hauràn guanyat més que el ridícol. Senyors sabadellencs! goals s'han de fer i no atropells i escàndols. Som o no som *democràtics*? Doncs goals son trumfos. Lo demés, aigua bullida.

Quelcom per l'istil, encara que no tan greu, succeí amb el partit *Inter-Uni* celebrat en el cam que a Sans posseeix l'*Inter* i que s'acabà amb un goal a zero, a favor dels estudiants re-

ESCENES DE LA RAMBLA

- Apa, una bona estirada
i ja la tenim salvada!...

sultat que'ls devia sorprendre a n'ells mateixos. Bé és veritat que'l goal fou de *penalty* i això li resta importància. Però ja ho hem dit: goals son trunfos. Ara ja no queden a la qua del campionat.

No es queixaran els nostres llegidors de que no els haguem donat una bona *racció* de joc de la còssa, però ja ens perdonaran, perquè diumenge era lo únic que hi havia; salvant les regates a rem de iols del Marítim, en les que els alemanys s'apoderaren de la devantera a la mateixa hora que els seus compatriotes volien apoderar-se de Bucarest. Però no els farà bon profit per això. Ja els hi clavaràn *panadera* els del Club de Mar.

Aul

HIP

Ha cridat bastant l'atenció això de que aquesta vegada en el programa de la funció del Liceo a benefici de l'Associació de la Premsa no hi constés cap obra catalana ni cap representació en català.

I doncs, els «chicos» de la nostra premsa regionalista i nacionalista, què fan que no's donen de baixa?

Jo d'ells el dia de la funció hauria anat al quint pis a cantar *Els Segadors*.

I, si des d'abaix don Eusebi Corominas m'hagués renyat, li hauria dit:—Puja aquí dalt.

Els de la Mancomunitat volen demanar al Govern que's permeti a Catalunya el lliure cultiu del tabac.

¿Que no'n tenen prou amb el lliure consum?

Perquè... vaja, Déu-n'hi-dó de les breves que allí es fumen!

L'aplaudida societat coral «Schola Orpheonica» dona una serie de concerts matinals al Teatre Principal de Gracia, que mereixen veure's molt concorreguts.

Els simpàtics coristes canten bé, esforçant-se en interpretar amb art uns programes molt suggestius.

Se recomana als amics de la bona musica.

Vaja,... *se'respiral*

En un acarmet-lat telegrama, el marquès de les Cinquilles anuncia als barcelonins que ha retirat la dimissió de Comisari regi de l'Exposició.

Ja ho digué el poeta:

«Caló el chapeo, requirió la espada,
espantà micos, fuese,... y no hubo nada.»

El senyor Graell (obligat de cornet del Foment) ha donat la seva conferencia (op. XXXVII) i ha parlat de la guerra, dient, en resum, que això s'acaba i que el domini econòmic serà sempre «no dels que disposen de *dreadnoughts*, sinó dels que posseeixen la superioritat tècnica industrial i la organització.»

Adiós, germanófilo!

De Madrid diuen que, fins ara, el diputat que ha enraonat més aquest any en el Congrés ha sigut en Cambó.

Amb aquell tò humorístic que gasta sempre, no's cansa de dir-ho en *Pol*:

—Nois, quin lloro tenim!... No té temps ni de menjar patata.

La policia ha rebut severíssimes ordres sobre la moral en els espectacles públics.

Pobra policia!

Aqueixa moral, ella mateixa l'ha de vigilar al damunt seu. Ha de tenir compte de no ensenyar la ceba.

El revister de salons de *Las Noticias* publica al peu de una de les seves ensucrades cròniques un pensament d'en Salomó que diu aixís:

«Arrancar-se'ls ulls es tancar dues portes al amor i obrir-ne mil a la saviduria»

Davant d'aquest proverbi les seves gentils i aristocràtiques llegidores obtaran per l'amor i per seguir llegint al séu *Silvano* i deixar-se de saviduries.

Es a dir, preferiran seguir tant burretes com abans.

Al «Círculo de la Unión Mercantil Hispano Americana», barreja d'*indianos* i *gente bien*, el passat diumenge a la tarde s'hi va armar un escàndol fenomenal. De poc, que no s'acaben tots els anti-espasmòdics i ampolles d'arnica de les farmacies veïnes.

I tot va venir de que un senyor vocal va sentir-se *orador* espontani, i en l'idioma d'En Romanones va dir en públic unes quantes cases que, francament, desdeien de l'armonia de la «armoniosa» parla castellana.

I, lo pitjor, és que la cosa menaça en acabar malament i es parla de desafios, dimissions, protestes, Juntas extraordinaries, tirar gent pel balcó i demés *estropicis* per l'istil.

La pau i tranquil·litat de la Plaça de Catalunya està en perill!

A Barcelona sempre tenim d'estar amb l'ail al cor. Quan no són els del «requeté», són els «jóvenes bárbaros» i quan no, els de les «Pompas fúnebres» o els del «Círculo de la Unión Mercantil Hispano-Americana».

Senyors Esteves, senyors *indianos*, senyors jugadors del burro: calma, serenitat, continencial!

Què no ho veuen que estàn fent el ridícol?

Llegim en e'ls diaris:

«Ayer, en la plaza de la Universidad, se rompió un cable eléctrico matando a una cabra. Por fortuna no hubo que lamentar ninguna desgracia personal.»

Però... ¿d'on era aquest cable?

Si era del tramvia, com tot-hom suposará ¿per què no ho poden dir?

Sembla que'ls tapin... la boca an aqueixos gacetillers!...

D'ara endavant els empleats del «Gas Lebon» cobraràn un 10 per 100 d'augment en els sous.

Això no vol dir que per endavant els hagués apujat d'un 15 per 100 el preu del fluit com als demés cunsumidors.

De modo que el «Gas Lebon»

fa com aquell Juan de Robres:

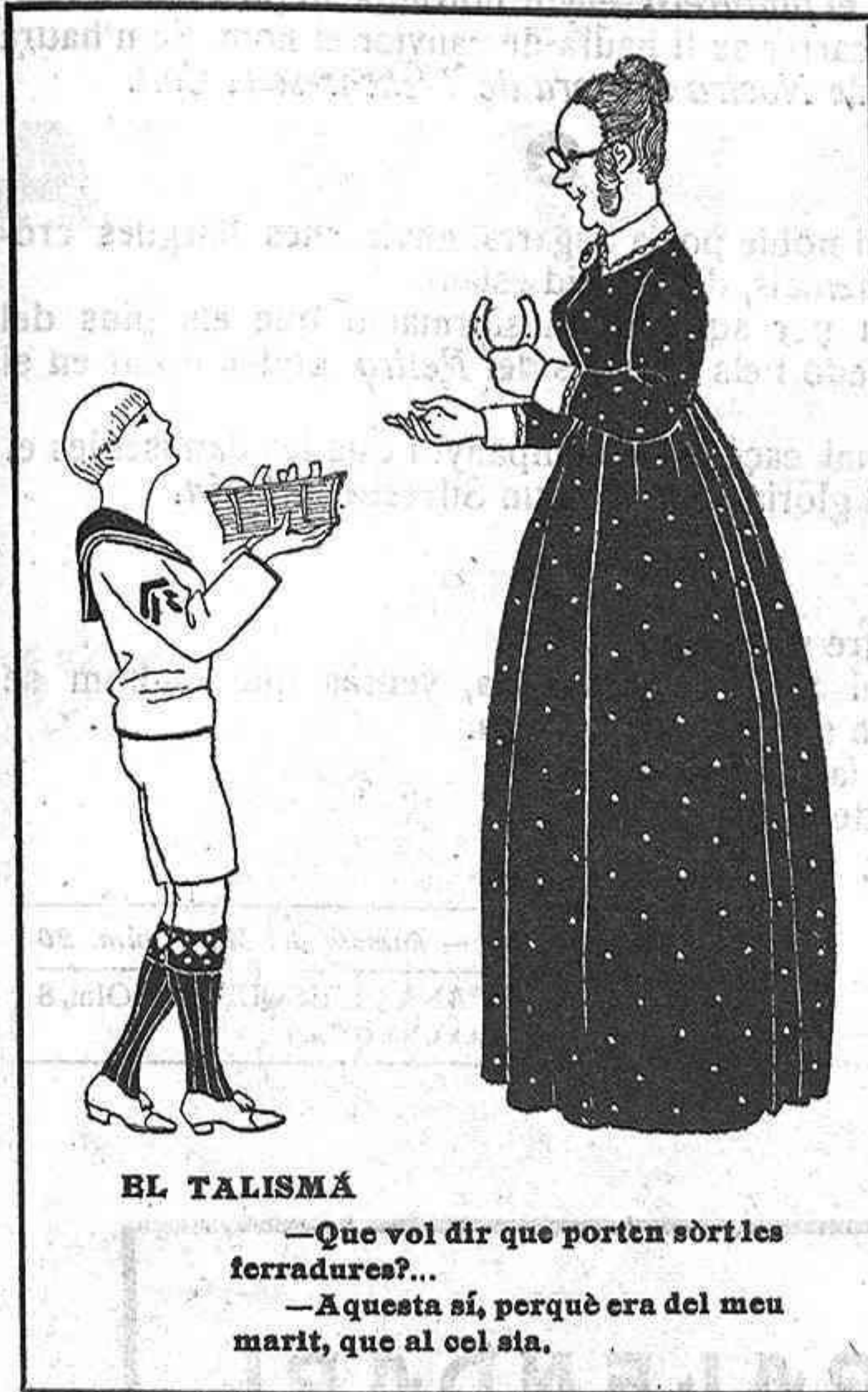
Avui és molt generós

i ahí es fumia dels pobres.

Els artillers, enguany, per a celebrar la seva festa, han abandonat a sant Agustí i s'en han anat a santa Agna.

Després diràn que l'exèrcit no té esperit de renovació!

PÀGINES FORASTERES

LA PREOCUPACIÓ DE LA DAMISEL·LA

—Quin serà el traje ideal per al pròxim Carnaval?...

Abans de deixar la vara, el batlle accidental senyor Durán i Ventosa va imposar multes de 5 pessetes a un grapat de veïns de l'*Hostia* que no's deixaren vacunar.

Un pescador dels recalcitrants se'n lamentava:

—No'm vaig deixar clavar la vacuna i m'han f... una *ventosa*.

Hi ha el projecte de incloure, entre'ls membres que formen la nova Junta de Subsistències al president de la Associació de la Premsa diària.

Trobem que és una gran pensada. Ja ho veuràn. Lo primer que proposarà aqueix senyor serà un benefici.

Un benefici de subsistències, a favor dels *chicos*.

Pobre batlle!

Quina manera d'apretar-lo els de la dreta i els de l'esquerra amb motiu del seu viatge a Madrid.

Sòrt va tenir d'En Vila Marieges que fou l'únic que'l va ajudar...

El va ajudar a caure!

Després de tants anuncis i rebombori i pressagis i profecies, no ha passat res. Hi hagué una gran espectació. Que si En Lerroux, que si En Rocha, que si En Mir i Miró, que si l'Alcalde... que si En Durán i Ventosa...

I després res, però res, res, res.

Tot plegat un intermedí d'opereta. Aquest Ajuntament que *disfrutem* és de lo més divertit que corre.

Fet i fet, lo millor en molts casos és callar. Des d'En Sancho Panza an En Suárez Inclán tots els governadors ho han cregut aixís. I el nostre més, d'ençà que, per haver parlat massa li ha sortit un gra... a la llengua.

Al «Círcol Artístic» hi té una pila d'obres exposades En Gili i Roig. Es un bon pintor i cal anar a veure la seva exposició. Ell no té altre defecte que tenir un germà regidor. Per lo demés, encara que Roig, és un *bon enfant*.

Un escriptor dels que s'anomenen a si mateixos «definidors» ha dedicat a la mort d'En Verhaeren el mateix espai i àdhuc el mateix tò que als cartells petits del «Liceo».

I després diràn que aqueixos no són *chic!* Ell, al menys, és un home conseqüent.

Cada jorn, un cartellet enganxat a la paret, i passi lo que passi, Verhaeren, «Liceo» o la coca ensucrada.

Dissabte passat, a la porta del Liceo, es topen un periodista i un propietari, del Gran Teatre.

—Com ha anat *El secret de Susagna*?

—Una coca.

—De debò?... Pot dir-se així mateix?

—Si no és cap *secret!*...

Tragedies tranviàries.

L'altre vespre un tranvia que baixava furient pel carrer de la Mare-de-déu del Coll, va descarrilar, topant amb un pal i matant al conductor.

Si arriba a ésser un dia de festa, amb el tranvia ple, la catàstrofe hauria sigut digna d'una pel·lícula Gaumont.

Ja cal que el *pinturero* senyor Foronda hi posi remei, o si no an aquell carrer se li haurà de canviar el nom. Se n'haurà de dir carrer de *Nostra senyora de Trencar-se el Coll*.

El robust i noble poeta Sagarra, envia unes llargues cròniques sentimentals, de Madrid estant.

Tremolem per aquesta transformació que els pins del carrer de Toledo i els passeigs del *Retiro* poden obrar en el nostre poeta.

Que el mal caçador l'acompanyi i que les damiselles el tinguin, per a gloria seva, com un Silvestre *catalán*.

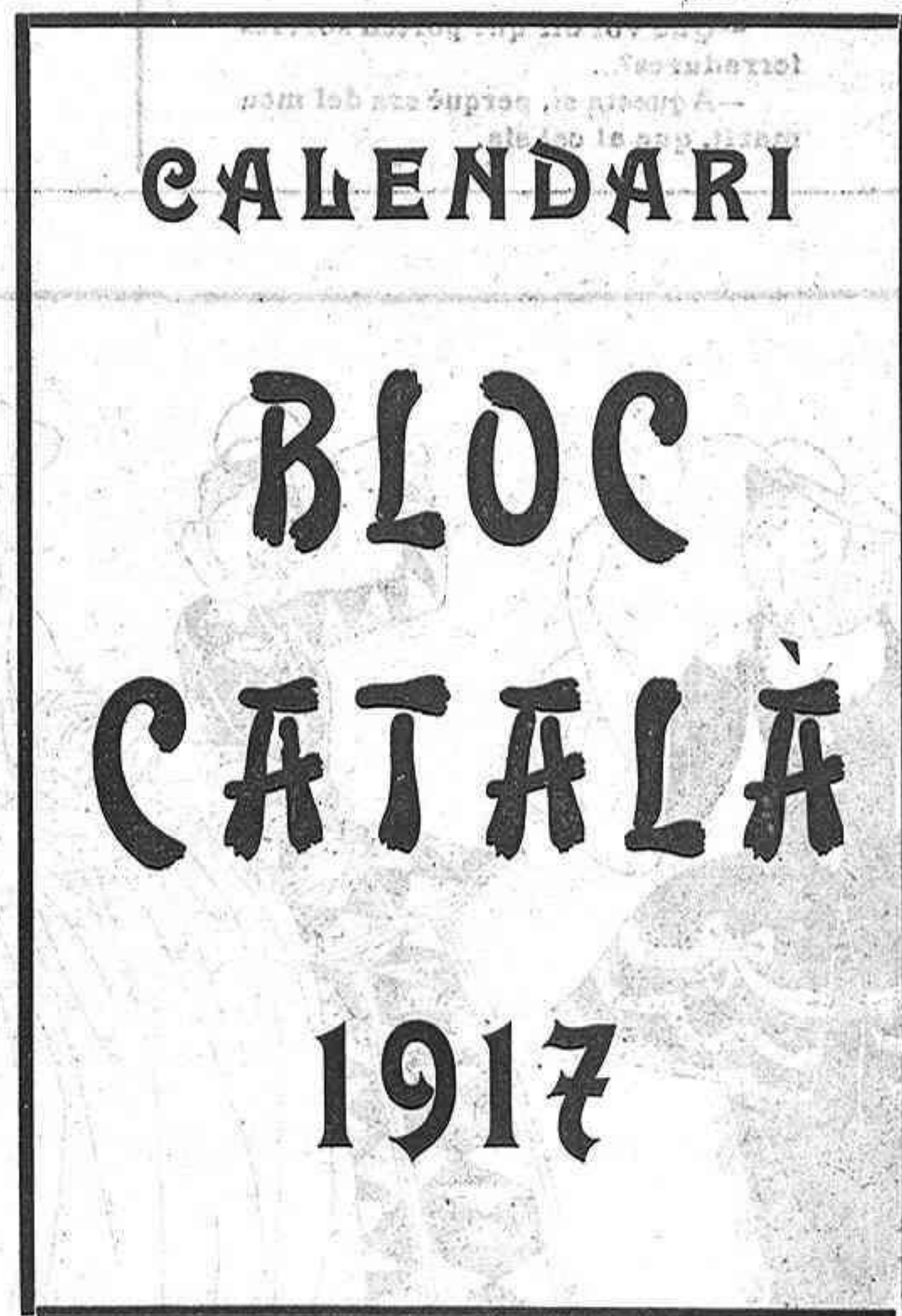
Dialeg entre marrecs:

—Quan el meu papa treballa, veuràs que tot-hom se queda amb un pam de boca oberta.

—De què fa?... de comediant?

—No; és dentista.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

LITERATURA; HISTORIA
CURIOSITATS; FOLK-LORE

És el Bloc més barato, i el més acuradament treballat

== PREU: 25 CÉNTS. ==

Venda al engrós: Llibreria López i Bazar de la Unió
al carrer de la Unió, núm. 3. — BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ALMANAC PER A 1917

Ja ha sortit

Ja ha sortit

Galeria de Catalans Il·lustres

40 retrats

40 biografies

Preu: UNA pesseta

TÍTOL DE UN TELEGRAMA DE NAUEN

«Los alemanes sobre Londres»